

der' naar' ook u zult hier iets aan hebben; Wat doet dit programmaverschap vervolgens met mijn toeschouwersovergave? Ik zou natuurlijk liefst gewoon 'niet' willen roepen... maar dat is naast de waarheid. Enerzijds bevind ik me nu in de situatie dat ik vaak 'uit plicht' op de tribune zit, waardoor ik eerder hard veroverd moet worden dan dat ik mezelf als toeschouwer weggeef. Anderzijds neem ik de context van mijn werkplek mee in mijn blik. Over mijn schouwers kijken factoren mee als de stad en het soort theater (gebouwen en programmaring) waarin ik werk, of er genoeg publiek voor te vinden is, hoe dat in verhouding staat tot de

vijftien jaar gretim ettelijke voorstellingen tot mij genomen te hebben, ben ik als toeschouwer ongetwijfeld veelzender en verwender (rij-ker) geworden; toch bezit ik nog steeds het volgens mij essentiële kenmerk van de 'goede' toeschouwer: *overgave* – tenminste als uitgangspunt – aan wat gaat komen.

Sinds een zevental jaren mag ik mijn hobby ('toeschouwer') mijn werk noemen. De grootste drijfveer van een theaterprogrammeur (zo heet dat hier in Holland) is volgens mij immers het delen van de voor 'zelf' zo belangrijke theaterensaties met zoveel mogelijk andere toeschouwers. Van 'wat vond ik dit bijzonder

Ik ben een toeschouwer *pur sang*. Nooit de aardrang gehad om zelf een voorstelling te maken, noch op dat podium te staan en tonel te spelen of te dansen (hoewel dat laatste mij heerlijk lijkt om te kunnen en ik als toeschouwer vaak het gevoel krijg dat al mijn cellen in stille aan het meedansen zijn). Nee, laat mij maar kijken, en liefst op de ouderwetse manier: anderen die mij *live* hân keuzes laten zien en mij daardoor sensaties bezorgen die ik op geen andere manier zou beleven. Idealerweise zou beleven van de theatertoeschouwer veelgeleagd en complex: tegelijk zintuiglijk, emotioneel, intellectueel of anderszins verrassend. Oke, na zo'n

Annie Vanackere is theaterprogrammeur voor de Rotterdamse Schouwburg.

Theaterensaties delen

- (1) Peter Eversmann, *Zeven manieren om de zevende hemel te bezoeken*, in Arthur Sonnen (red.), *Van schommelzang tot licht. Tien jaar Theaterfestival 1987-1996*, Amsterdam, Ekspres, 1997.
 - (2) S. Bennet, *Theatre Audiences*, p. 59.
 - (3) Merleau-Ponty, *Oog en geest*.
 - (4) J.F. Lyotard, *La dent, la paume*, in: *de kunst*, 1964/1996, Rotterdam, p. 24.
- En filosofisch essay over de waarneming in Des dispositifs pulsionnels*, C. Bourgeois, Paris, 1973/1980, p. 97.

vertegenwoordiger kwam. Zeker naarmate de was echter dat ik in de blik van anderen als kwaliteit, positie in de sector, etc. Vooral lastig kijklage werden vooral oordelen gevormd rond speciaal niveau, het commissieverdied; Op die een functie. In mijn blikveld ontstond zo een ter ging, maar voortdurend vergezeld was van Ik had het gevoel dat ik niet alleen naar theater commissie Nederlandstalige dramatische kunst. zittersjerp ten tijde van mijn activiteiten in de wustzijn actief. Meer last had ik met de voorbent in taal. Ook dan is er een soort hyperbetal al de voorstelling aan het transponeren ter op mogelijke tekstingen, alsof 'je men-zullen schrijven bijvoorbeeld maakt mij atten-bijwoon. De wetenschap een tekst erover te met een bepaald expliciet doel een productie

ling reageert met woorden die in het halfdon-van interactie: een publiek dat op de voorstel-boekjes. Dat creëerde een zeer bizarre vorm bestond, velen van hen uitgerust met notitie-blik dat nagevoel volledig uit recensenten loog *Amleto* werd daar gespeeld voor een pu-Premio del' Europe in Taormina. De mono-tellucci in het kader van de uitreiking van de heel sterk bij een productie van Romeo Cas-Dat gevoel van een grote machine had ik in die aantaking aantast en veranderd.

Markant anders kijk ik echter wanneer ik op het genieten of op de ervaring.

die 'je' tijdens het kijken inzet. Het zet geen rem meer dan een perceptiemodus, één van de vele vaar dat als allerminst hinderlijk. Het is niet Het is een metaalage die meekijkt. Maar ik er-theatraal verleid wordt, is sterk doorgeschoten. ting, op de strategie waarmee de toeschouwer tijd op de loer. De reflectie op de theatrale set-niet. Het bewustzijn van het theatrale ligt al-wie (te) veel met theater bezig is? Ik weet het Is dat soort gedachtespindel typisch voor voorstelling ontstaat.

ging waarin alles zich kruist, zich aanraakt, en het theater een vorm van energetische bewe-tif, il dispartat avec lui!" Ook voor Lyotard is sujet est un produit du dispositif représentata-en de libido, Lyotard, kan 'je stellen dat '(le) hink-stapsprong naar de filosoof van de flux-object zijn niet zo scherp of definitief. Met een achterlaat. Want de grenzen tussen subject en een groter energetisch veld waarin 'je' zelf ook lijst) en dit alles is dan nog eens opgenomen in wereldbeeld, schrik... (het is een onvindige het theater aan verlaten, blindheid, zelfbeeld, minnggebeuren. Je brengt zoveel meer in-digt dus maar een fractie van het hele waarnedereen weet andere dingen) vertegenwoor-en omgekeerd. Het 'weten' (wat 'je' ook weet, en krijgen, het loopt van binnen naar buiten Marchand. Kijken is dus een vorm van geven Merleau-Ponty schilders als Paul Klee en André de dingen kijken ook naar ons, parafraasert de dingen. Wij bekijken niet alleen de dingen, een deel is van andere waarnemende lichamen deel van het waarnemende lichaam dat op zich sen voltrekt.³ De blik, het kijken, is dus een

Om nu nog eens te proberen uw vraag te beantwoorden. Mijn beleving van het theater situeert zich dus in de buurt van dat mensensituering aan het licht.

Licht in het donker

datum van belangrijke beslissingen naderbij kwam, werd de sjerp prominenter dan wie hem droeg. Ik kreeg het beeld weerspiegeld van een rogoaire commissie die poolshoogte kwam nemen. En in geen enkele vestiaire kon ik die sjerp achterlaten. Hij was getatoeëerd in mijn blik.

ker op papier worden gekriebeld. Het leek